

Metsäseutujen työläisten omavaraistuttaminen elin- tarvikkeisiin nähden.

ERKKI J. KINNUNEN.

Otsikossa mainitulla tavalla esitettyä joutuu tämä kysymys käsittämään yleensä ns. metsäseutujemme, siis Itä-, Keski- ja Pohjois-Suomen varattomimpia kansankerroksia. Käytännössä voidaan tällaista ohjelmaa toteuttaa tietenkin vain perheellisiin nähden. Tämä kysymys laajenee, sitä lähemmin tarkasteltaessa, paitsi näiden ihmisten yksityistaloutta, myöskin näiden seutujen yhteiskunta- ja koko maan väestöpolitiikkaa mitä läheisimmin koskevaksi. Seuraavat taulukot valaisevat tilannetta näissä suhteissa.

Syntyneiden enemmitys keskiväkiluvusta:

Koko maa:				%
1871—1910	.....	12.5	—	14.8
1911—1920	.....	7.6		
1921—1930	.....	8.1		
1924—1932	.....	5.9	—	8.8
1933	.....	4.5		
1934	.....	5.7		

Lääni:	1921—1930 ‰	1933 ‰	Todelliset luvut 1933. Henkeä	
Uudenmaan	3.8	0.7	383	
Turun-Porin	7.1	3.2	1 693	
Ahvenanmaan	1.8	0.5	14	
Hämeen	7.4	4.1	1 599	
Viipurin	9.0	4.5	2 850	
Mikkelin	8.1	5.9	1 206	
Kuopion	11.0	6.9	2 653	
Vaasan	7.7	5.8	3 144	vuonna 1 934
Oulun	12.3	8.1	3 645	
Koko maa	8.1	4.5	17 087	21 395
Kaupungit	2.8	0.4	300	
Maaseutu	9.2	5.6	16 787	

Tämä asetelma osoittaa ensinnäkin, että suhteellinen väestönlisäyksemme on alentunut nopeasti ja toiseksi, että se on nykyisin paljon suurempi maamme itä-pohjoisosissa kuin etelä-länsiosissa. Todellinen väestönlisäys, joka oli vielä parikymmentä vuotta sitten yli 30 000 henkeä vuodessa, on painunut nykyisin 20 000:n kahden puolen horjuvaksi. Voidaan siis todeta, että ns. metsäseudut tulevat olemaan entistä suuremmassa määrässä maamme väestölähteenä.

Todellinen väestönlisäys kirkonkirjojen mukaan 1921—30.

Lääni	Asukkaita 1920 1000:ssa	L i s ä y s		Kaukuni 1000:ssa	Koko lisäyksestä	
		1930:een 1000:ssa	%:ssa		%	maaseutu 1000:ssa
Uudenmaan ..	446	61 (18)	13.7	49	10.9	12
Turun-Porin ..	496	27 (37)	5.4	10	2.0	17
Ahvenanmaan ..	27	0.4	1.4	—	—	—
Hämeen	361	29 (28)	8.0	14	3.9	15
Viipurin	558	64 (52)	11.5	34	6.1	30
Mikkelin	204	5 (17)	2.5	2	1.0	3
Kuopion	356	25 (42)	7.0	6	1.7	19
Vaasan	548	35 (44)	6.4	6	1.9	29
Oulun	369	56 (48)	15.1	8	2.2	48
		302 (286)		129 (16.5)		183 (270)

Helsinki 45

Sulkumerkeissä luonnollinen väestönlisäys.

Tämän toisen asetelman toinen pystysareke osoittaa, että Uudenmaan lääni on saanut muuttovoittoa käsiteltävänä olevana kymmenvuotiskautena yli 40 tuhatta henkeä (ero todellisen ja luonnollisen väestölisäyksen välillä), siitä Helsinki suurimman osan, Turun ja Porin lääni on luovuttanut 10 tuhatta henkeä, Viipurin lääni saanut 12 tuhatta, Mikkelin lääni on luovuttanut saman määrän, Kuopion lääni on luovuttanut 17 tuhatta, Vaasan lääni luovuttanut 9 tuhatta ja Oulun lääni saanut muuttovoittoa 8 tuhatta henkeä. Maaseutu- väestö on kasvanut erittäin voimakkaasti Oulun, Viipurin, Vaasan ja Kuopion lääneissä (viimeinen pystysareke oikealla), siis maan pohjois-itä-keskiosissa.

Maaseudulla ovat suurimman muuttovoiton saaneet ne kunnat ja seudut, joihin on tänä aikana luotu uusia teollisuuslaitoksia. Tästä ovat hyvinä esimerkkeinä Vuoksenlaakso, muutamat Keski-Suomen seudut sekä Kemän ympäristö. Seuraava asetelma osoittaa kuitenkin, että väestönlisäys on voinut olla melkoinen myöskin puhtaalla maaseudulla.

Oulun läänin todellinen väestönlisäys.

Kihlakunta	Asukkaita 1920 1000:ssa	L i s ä y s	
		1930:een 1000:ssa	%
Saloisten	62.3	4.9	7.9
Haapajärven	50.3	4.6	9.1
Oulun	83.1	9.0	10.8
Kajaanin	54.1	6.9	12.8
Lapin	16.7	3.6	21.6
Kemin	68.2	16.9	24.8
Petsamon	—	2.3	—
Kaupungit	34.3	7.8	22.8
	369	56.0	

Edelläolevat numerot ovat antaneet kuvan itsenäisyytemme ajan ensimmäisen vuosikymmenen väestökehityksestä. Valaistaksemme edelleen tilannetta nykyhetken kannalta, on seuraavaan otettu vastaava kehitys »pula-aikana».

»Pula-aika».

Syntyneiden enemmitys 1929—35	n. 152 000	henkeä
Tullut työkykyisyyksiään, joille saatava uusi sijoitus elinkeinoelämässä 1929—35	n. 160 000	»
Kaupunkien muuttovoitto ilman aluesiirtoja 1929—35	n. 56 000	»
Teollisuudessa työläisiä 1929 lopussa	170 000	»
» » 1933 »	143 000	»
» » 1934 »	162 000	»

Tämä asetelma osoittaa, että seitsemänä viime vuotena on maaseudulle kehittynyt yli 100 tuhannen nuoren ihmisen joukko, joka etsii sijoittumistaan elinkeinoelämään. Tämä on siis maaseudulla se määrä, joka ei ole voinut päästä kuolleiden ja vanhuuden lepoon joutuneiden tilalle. Teollisuus oli itsenäisyyden alkuaikoina suurin väestön sijoittaja. Nyt osoittavat edellä olevat luvut, että se ei ole kyennyt vuoden 1929 jälkeen ottamaan yhtään uutta työvoimaa, vaan päässyt todennäköisesti viime vuoden lopussa korkeintaan vasta entiseen työntekijäin korkeimpaan määrään. On todettava, että teollisuuden tuotanto on samaan aikaan paljon lisääntynyt. Tällainen kehitys on ollut mahdollinen sen takia, että teollisuutta on voimakkaasti järjeistetty.

Edelläolevan perusteella on pidettävä varmana, että metsäseuduilla on nykyisin teetettävänä oleviin töihin tarjoutuvia runsaammin kuin esim. 10 vuotta sitten. Näidenkin töiden menetelmiä on järjeistetty. Työkausi samassa paikassa on lyhentynyt. Suuri työn tarjonta, teetettävänä oleviin töihin verrattuna, johtaa alhaiseen palkkatasoon ja sen jatkuvasti alhaisena pysymiseen.

Näiden metsäseutujen yhteiskunnalliset rasitukset ovat myös suuremmat kuin maan etelä-länsiosissa. Tämä ilmenee parhaiten veroäyriin suuruudessa.

Veroäyriin suuruus.

Lääni	1932	1933	1934
Uudenmaan vähän alle 8: —	8: —	8: —	8: —
Turun-Porin yli 8: —	9: —	9: —	9: — (1)
Hämeen ... alle 8: —	8: — (2)	8: — (2)	8: — (1)
Viipurin ... alle 8: — (1)	alle 8: — (5)	alle 8: — (2)	alle 8: — (2)
Mikkelin .. 9: — (3)	yli 9: —	yli 9: —	yli 9: — (4)
Kuopion .. 11: — (17)	12: 50 (24)	12: 50 (20)	12: 50 (20)
Vaasan ... 9: — (3)	10: — (6)	10: — (8)	10: — (8)
Oulun .... 11: — (16)	yli 12: — (26)	yli 12: — (35)	yli 12: — (35)
Koko maa	8: — (40)		9: — (71)

Sulkumerkeissä on niiden kuntien lukumäärä, joissa veroäyri on ollut yli 12: 50.

Tämä tarkastelu osoittaa, että veroäyri on näissä seuduissa keskim. 50 % korkeampi kuin etelässä. Lisäksi on merkille pantavaa, että äyri on laskenut melkoisesti maan eteläosissa viime vuonna, mutta ei juuri sanottavasti itä-pohjoisosissa. Ottaen huomioon metsäseutujen yleisen varallisuustason, tämä verotus on vielä melkoisesti edelläm. %:ssa laskettua määrää korkeampi. Tällä hetkellä ei näytä olevan mitään takeita siitä, että verorasitus sanottavasti tulisi kevenemään näissä seuduissa, jollei erikoisiin toimenpiteisiin asiassa ryhdytä. Tämä raskas verotus johtuu hyvin suurelta osalta köyhäinhuoltomenojen korkeudesta. Pari vuotta sitten meni Kuopion läänissä puolet verotuksella kootuista varoista köyhäinhuoltoon. Oulun läänissä on ollut kuntia, joissa kaikki verotuksella kokoonsaadut varat eivät ole riittäneet peittämään köyhäinhuoltomenoja! Näissä ovat huomattavana osana olleet ns. avoimet avustukset, siis työkykyisille ihmisille annetut avustukset.

Voidaksemme edelleen kehittää käsiteltävääme kysymystä, tarkastelemme asetelman muodossa »perheen alinta elintaso». Täksi

merkitsemme 7: 50 aikuista ja 3: — lasta kohti päivässä. Tällä tuskin kyettäneen turvaamaan paljon muuta kuin niukanpuoleinen ravitseminen (jos ruoka-aineet ostetaan), sillä esim. maatalouspalkkatilaston mukaan tulee talonruokaisen työntekijän päivittäinen ruoka maksamaan 9—11: —. Kirjanpitotiloilla on vastaava kustannus n. 6: 50. On nimenomaan myös muistettava, että metsätyössä olevan työntekijän omat menot vaihtelevat eri seuduilla maata 10—20: — mk:aan, ehkä enempäänkin päivässä, joten työaikana suuri osa ansiosta kuluu tähän.

Perheen alin elintaso.

Päivässä 3: — lasta ja 7: 50 aikuista kohti.

Lapsia	Päivässä	Menot koko perhe: Kuukaudessa	Vuodessa	Ansion pitää olla joka arkipäivänä	Menot vain lapsista 15-vuotiaiksi
2	21: —	630: —	7 500: —	25: —	33 000: —
4	27: —	810: —	9 800: —	32: —	66 000: —
6	33: —	990: —	12 000: —	40: —	99 000: —
10	45: —	1 350: —	16 400: —	51: —	165 000: —

Tämän mukaan siis jo neljän hengen perheen (vanhemmat ja kaksi lasta) menot olisivat 7 500: — vuodessa ja 8-henkisen perheen vastaavasti 12 000: —. Edellisessä tapauksessa pitäisi ansion olla säännöllisesti joka arkipäivänä 25: — ja jälkimmäisessä 40: —. Tällä tuskin vielä kyettäisiin saamaan kohtuullista vaatetusta, asuntoa ym. elämän välttämättömyyksiä, jos nämä ovat ostossa.

Tämä tarkastelu vie sellaiseen johtopäätökseen, että esim. täksi talveksi vahvistetut metsätyöpalkat riittävät vain aivan pienen perheen kaikkiin menoihin silloin kuin on säännöllistä työtä. Näin onnellisesti ei valitettavasti ole mahdollisuutta järjestää asioita. Käsitökseni onkin sellainen, että metsäseutujen tilapäisansion varassa elävien useimpien perheiden vuositulot jäävät nykyisin 5 000 ja 8 000 mk. välille vuodessa, jolla siis ei voida sikäläistä keskimääräistä perhettä elättää, koska tämä summa ei riitä edes ravintoon. Siitähän menee jo n. puolet työntekijän omiin välttämättömiin menoihin.

Meillä Suomessa ei ole toimitettu mitään tutkimuksia metsätyöläisperheiden tulojen käytöstä. Kuitenkin on pidettävä varmana, että jo keski-suudessa perheessä (vanhemmat ja 3—4 lasta) menee normaalioloissa ja -kulutussuhteissa n. 60 % ruokaan. Toiselta puolen tiedetään maataloustuotannon kustannusluvusta, että elintarvik-

keiden maatilahinnasta on 50—60 % työkustannuksia. Näissä tosiasioissa on metsäseutujen laajojen kansankerrosten elintason tyydyttävälle kannalle kohottamismahdollisuus. Näiden ihmisten elintaso kohoaa ratkaisevasti, jos voimme järjestää niin, että he saavat omakohtaisesti tuottaa perheensä käyttämät elintarvikkeet. Teoriassa on tämä kohottamismahdollisuus 30 %, mutta todellisuudessa paljon enemmän. Toiselta puolen vaatii tämä perheenpäältä vain niin vähän aikaa kesäpuolella vuotta, että se ei estä edelleen tekemästä metsätöitä silloin kuin niitä on. Samalla voidaan toisten perheen jäsenten, äidin ja lasten työvoimaa hyödyntää viljelystöissä yhteiseksi hyväksi, johon metsäseuduissa on muuten vain harvoin mahdollisuutta.

Perheelle elintarvikkeet tuottavaa viljelmää nimitetään seuraavassa ruokaomavaraisviljelmäksi taikka lyhyemmin vain omavaraisviljelmäksi. Tällaisen viljelmän suuruudeksi riittää 4-kuluttajayksikköisellä (vanhemmat ja 3—5 lasta) perheellä 2 ha peltoa, 0.6—0.7 ha laidunta ja vähän kasvitarihamaata, joten koko viljelmän pinta-ala on 3 ha. Suuremmalla perheellä pitää olla vastaavasti suurempi viljelmä. Kotieläimiä pidetään 1—2 lehmää, 1 lihotussika, 2—3 emälammasta ja muutamia kanoja sekä hevonen 3—4 viljelmää kohti. Aivan pohjoisessa, esim. Rovaniemen tienoilta pohjoiseen pitää viljelmän pinta-alan olla $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ suurempi kuin edellämäinittu.

Tällaiselta viljelmältä saadaan seuraavat ruoka-aineet perheen käyttöön sekä lisäksi villaa ja nahkoja (kahta lehmää pidettäessä myös voita tai maitoa myytäväksi).

Omavaraisviljelmän koko ravintotuotto.

Ihmisten käyttöön saadaan seuraavat määrät eri ruoka-aineita.

	Perheelle kalkkia vuodeksi	Yhdelle kul. yks:lle päiväksi
Ohra- (vehnä-, ruis-) jauhoja	720 kg	500 g
perunoita	880 »	600 »
herneitä	52 »	35 »
erilaisia vihanneksia	375 »	250 »
marjoja ja hedelmiä	300 »	200 »
maitoa	730 »	500 »
kuorittua maitoa	375 »	260 »
voita	86 »	60 »
munia	37 »	25 »
sianlihaa	75 »	50 »
lampaanlihaa	37 »	(62 kg) 25 » (45)
vasikanlihaa	18 »	12 »

Nämä kuluttajayksikölle tulevat ruokamäärät riittävät täysin keskiraskaassa työssä olevalle ihmiselle, jos niihin lisätään maassamme keskim. käytetty sokerimäärä. Tällainen ruokavalio täyttää hyvin terveydelliset vaatimukset. Siitä on tilaisuus myöskin muodostaa metsätyössä olevan perheenpään vaatimuksia tyydyttävä ruokavalio.

Omavaraisviljelmän perustamiskustannukset ovat seuraavat:

	Pidetään 1 lehmä	Pidetään 2 lehmää
peltoa 2 ha à 2 500:—	5 000:—	2.5 ha 6 250:—
laidunta 0.6 à 2 000:—	1 200:—	0.75 » 1 500:—
talousrakennukset	3 500:—	4 000:—
karja	1 500:—	2 500:—
kalusto	1 000:—	4 000:—
siemen	1 500:—	2 500:—
ravintotuotannon kannalta välttämätön	13 700:—	20 750:—
(5 ha:n maa-ala), asuinrakennus	6 300:—	(10 ha) 9 250:—
Yhteensä	20 000:—	30 000:—

Vuotuis-kustannukset ovat seuraavat:

Elintarvikkeiden tuottamisesta:

Hevostyötä 15 päivää à 50:—	750:—
Heinänsiemenen (voidaan saada omasta pellostakin)	200:—
Väkilannat	1 200:—
Väkirehut	220:—
Turvepehku, maan vuokra ja kuljetus	100:—
Peittaus- ym. myrkyt	50:—
Jauhatus, 1 100 kg à —: 12	130:—
Puut riiheen tai puinti	100:—
Porsas	150:—
Astutukset	40:—
Sekalaiset	60:—
Viljelys-menot	3 000:—
	3 000:—

Kuoletukset:

talousrakennuksesta 3.3 % 3 500:sta	116: 50
kalustosta 10 % 1 000:sta	100: —
Korot 6 % 14 000:sta	840: —

Verot:

1 300:n tulosta ja 1 000: — isännän pal- kasta 10 %	230: —
Palovakuutus 2: 50/1 000:lta 14 000: —:sta ..	37: 50
	<u>1 324: —</u>
Elintarvikkeiden tuottaminen, rahamenoja yht.	4 324: —

Asuinrakennuksesta:

Kuoletus, korko ja palovakuutus 6 000: —:sta	500: —
Polttopuut	500: —
	<u>5 000: —</u>
Menot kaikkiaan	5 324: —

Omavaraisviljelmän perustamiskustannus on, riippuen perheen suuruudesta ym. seikoista, 20—30 000: — ja vuotuis-kustannus (ilman asunnosta aiheutuvia menoja) elintarvikkeiden tuottamisesta 3 000—4 324: — riippuen siitä, onko viljelmiä velaton taikka velalla perustettu. Velattomalla viljelmällä saadaan likipitään riittävä ravinto perheelle 8: — mk:n päivittäisellä kustannuksella, siis 2: — mk:lla henkeä kohti, voidaanpa tämä kustannus saada painumaan vielä tämänkin alle.

Vähittäishintojen mukainen omavaraisviljelmän tuotannon arvo:

Kuluttajayksikköä kohti päivässä	5: 18
4-kul. yks. perhettä » »	20: 72
Vuosituotannon arvo	7 563: —
» rahallinen kustannus	4 324: —
» » velattomalla viljelmällä	3 000: —
Oman työn korvaus	3 240: —
» » » velattomalla viljelmällä	4 560: —

Omaa työtä tarvitaan tämän viljelmän hoidossa n. 50 päivää miehentyötä ja saman verran naisentyötä sekä vielä lasten työtä. Lisäksi tulee tietysti eläinten hoidossa ja kotitaloudessa tarvittava naisentyö. Näiden töiden korvaushinnaksi saadaan 4 560—3 240: —

mk. Tämä summa voidaan siis käyttää muiden tarvikkeiden ostoon (verrattuna nykyiseen tilanteeseen, jolloin siis kaikki menisi elintarvikkeiden ostoon, mikäli yhtä riittävän ja monipuolisen ravinnon ostamiseen on tuloja).

Tällaisen viljelmän asuminen edellyttää halvan kotitarvepuun jatkuvaa saantia, mutta tämän järjestämiseen ei pitäisi metsäseuduissa olla vaikeuksia. Lisäksi edellyttää se entisensuuruisen rahan ansion saantia, siis ainakin 6—8 000: — vuodessa. Voidaan sanoa, että tällöin on nykyiseen verrattuna riittävä ja hyvin kohtuullinen elintaso turvattu.

Kaikki on siis tähän saakka teoriassa selvää ja kaunista. Mutta entäs käytännöllinen toteuttaminen? Aikaisemmin totesimme, että velalla luotu omavaraisviljelmiä on paljon raskaampi hoitaa kuin velaton. Tässä suhteessa olisikin mielestäni mentävä kokonaan uusille urille, jotka kuitenkin eivät olisi periaatteessa uutta joihinkin aikaisempiin tässä maassa käytännössä olleisiin menetelmiin verrattuna. Olen nim. tullut sellaiseen johtopäätökseen, että tällaisia viljelmiä olisi yhteiskunnan metsäseuduissamme luotava ja vieläpä tuotto-kuntoon laitettava lapsirikkaille ja määrätyn tulo- ja omaisuustason alapuolelle jääville perheille l a p s i a v u s t u k s e n a. Pieniperheiltä voitaisiin osa kustannuksista periä takaisin yhteiskunnalle työnä s e n j ä l k e n a kuin viljelmiä tuottaa perheen elintarvikkeet, taikka rahanakin, jos viljelijä mieluummin niin tahtoo.

Tällaiseen tulokseen täytyy tulla sekä väestöpoliittisista, yhteiskunnallisista että nykyisen tilanteen näille perheille aiheuttamista yksityistaloudellisista syistä, joita kaikkia edellä on käsitelty. ¹⁾

Voidaan esittää eräs painava epäilyksellinen ohjelman onnistumista vastaan, nim. se, että näitä ihmisiä ei saada hoitamaan riittävän ammattitaitoisesti tällaista viljelmiä. On selvää, että kaikkia ihmisiä ei siihen saadakaan, mutta rohkenen vakuuttaa, että ne kokemukset tällaisen ohjelman kokeilusta, joita muutamina viime vuosina on saatu eri puolilla maata, lupaavat tässä suhteessa hyvää. Oikeata menettelytapaa tässä soveltamalla suurin osa näistä ihmisistä saadaan tekemään hyvin tyydyttävää ja hyväkin työtä.

On oikeastaan ihmeellistä, että maassamme nykyisellä tehon aikakaudella on jatkuvasti perheitä, jotka eivät voi ansioiden puut-

¹⁾ Tätä kysymystä on kirjoittaja käsitellyt perusteellisesti Werner Söderström O/Y:n kustannuksella ilmestyneessä kirjassa »Perheen ravinto omasta maasta», hinta 20: —.

teessa ravita riittävästi lapsiaan. Edelläkuvatun »oma koti ja kontu»-ohjelman toteuttaminen metsäseuduissa, yhdistettynä lisääntyneisiin metsänhoitotöihin, turvaisi hyvin tyydyttävän toimeentulon näiden seutujen nykyiselle, vieläpä paljon lisääntyneellekin väestölle.